

haar intrigeren, visies op verschijnen waar ze – al theatermakend – haar vinger achter probeert te krijgen. Maar ze presenteert dat alles niet vanuit het vogelvluchtperspectief van de betweter of de commentator. Carina Molier is, met haar nieuwsgierige kijk op mensen en hun overlevingsdriften, zelf altijd deel van de materie. Al was het alleen maar door die indringende vragen die steeds onder haar producties jeuken: 'Kijk, heb je dat gezien, kijk nog eens goed, heb je het écht gezien?'

Carina Molier is al jaren voor mij de theatermaakster met de meest persoonlijke theatrale 'handtekening' en 'schriftuur' die ik in Nederland ken. Of ze ons in de voorbije jaren confronteerde met haar fascinatie voor de diverse leden van de band Velvet Underground, met haar liefde voor de schrijver en vooral de mens Godfried Bomans, of met haar interesse voor experimenten met drugs en performance, ze zoog haar publiek iedere keer opnieuw haar binnenwereld in, als een bezweringsritueel voor de angsten die ze tijdelijk (en bepaald niet alleen voor de duur van de voorstelling) tot de onze probeert te maken. Zonder haar publiek geforceerd met iets op te zadelen, zonder pretenties ook, met veel humor, zorgvuldig van timing en opbouw, en uitgevoerd met een precisie die virtuoos is, maar die zich daar ook weer geen moment op laat voorstaan. Ik kom bij haar niet alleen altijd op prettige manier ontroerd en door elkaar geschud uit een voorstelling, ik wil bijna steeds dat het na het slotapplaus gewoon meteen opnieuw begint. Carina Molier maakt verslavend theater. Wat gewoon leek, maken zij en haar performers bijzonder, door het gewone net iets langer dan gebruikelijk is tegen een ongewoon theaterlicht te houden.

Goeroe

Ruigoord is de naam van een Nederlands dorp dat niet meer bestaat. Het was een kunstenaarskolonie onder de rook van Amsterdam, die moest verdwijnen omdat de

Nederlandse hoofdstad zijn haven wilde vergroten en daartoe een stuk land, dat ooit aan het water was onttrokken, weer helemaal wilde uitbaggeren. Dat ruwe werk is nu goeddeels voltooid, van Ruigoord resten nog slechts een paar huizen en een kerkje. In dat koude kerkje is *Ruigoord I* ook voor een deel gerepeteerd. Het materiaal voor het multimediatweeluik ontleenden Carina Molier en haar medewerkers aan een boek dat is geschreven door een van de Ruigoordbewoners, schrijver en toneelcriticus Gerben Hellinga. In dat boek, *Wintervlinder, een leven als mysticus*, beschrijft Hellinga een serie bovennatuurlijke, buitennatuurlijke of zo u wilt transcendentale ervaringen, toegespitst op reïncarnatie, de wedergeboorte in een andere gedaante. Centraal in de beide delen van *Ruigoord* staat de goeroe Clifford A. Pickover (een prachtige rol van Gerardjan Rijnders), die in het eerste deel de nacht van zijn geboorte herbeleefd, en die in het tweede deel het sterven van zijn doodzieke moeder als het ware ensceeneert, met de intentie haar geest, haar brein, haar existentie via de moderne technologie in stukjes en beetjes te *uploaden*, vanuit de vraag: besta je nog als je gedachten zijn uitengespat door middel van een computergestuurde fragmentatiebom?

Het eerste deel van dit tweeluik, *Ruigoord, de geboorte*, was als voorstudie, *work in progress*, al eerder in 2000 te zien geweest tijdens de jubileumavond van het regiedebutantproject FACT, dat het tweeluik in december jl. coproduceerde met Toneelgroep Amsterdam. Zoals gezegd herbeleefd Clifford A. Pickover in dit deel de nacht van zijn geboorte, dezelfde nacht waarin een paard aan de rand van de snelweg sterft door toedoen van een beschonken automobilist, de vader van de kersverse baby. *Ruigoord I* speelt zich af op een gewoon podium. Nou ja, gewoon – het speelvlak is helemaal dichtgebouwd: rechts voor een keuken, rechts achter een douche, midden achter een gemeen-

schappelijke woonruimte, midden voor een gedekte lange tafel, links achter een werktafel, links voor een indrukwekkende 'batterij' techniek. De techniek acteert intensief mee in de voorstellingen van Carina Molier, ook nu: vanachter de mengtafels van onder meer Henk Bakker (geluid) en Erik Lint en Hans Pieksma (video) wordt live geluid gemixt en wordt een fascinerende reeks boven het speelvlak geprojecteerde video-beelden – 'actual' vanaf de set, gemengd met beelden uit Ruigoord en van de site www.clifcam.com, en verbeeldingen van geboorte en dood als uit versneden shots gesampelde nachtmerries – door de voorstelling heen 'gejaagd'. *Ruigoord I, de geboorte* begint overigens verre van jachtig. Alle bewoners van deze kunstenaarskolonie worden rustig, bijna casual, langs de neus weg geïntroduceerd, met al hun introverte (de rare 'klusjesman' Sam), extraverte (de licht-hysterische Lucienne) of weirde (de hippe kunstenaar Versteegh) trekjes. Tijdens een verwarrende gezamenlijke maaltijd aan de lange tafel wordt de *rebirth* sessie van goeroe Clifford A. Pickover losjes uit de pols opgezet en voorbereid, zij voltrekt zich vervolgens in een hallucinogene roes, opgestuwd door de briljante technici (waarbij de geluids-'sampler' Henk Bakker een swingend nummer op zichzelf is). Het terugzien van *Ruigoord I, de geboorte* in het Transformatorhuis van Toneelgroep Amsterdam bood nauwelijks echte verrassingen meer: de voorstelling was een getrouwe kopie van de happening die ik tijdens de jubileumavond van FACT in het voorjaar van 2000 al op het podium van de Rotterdamse Schouwburg had gezien. En inderdaad, die 'pilot' van vijf kwartier was toen zo ongelofelijk goed, dat Carina Molier en haar ploeg moeten hebben gedacht: niks meer aan doen. Ze moesten toen immers nog aan deel twee beginnen. En dat deel, *Een virtuele dood*, zit nog ingenieuzer in elkaar.

Wat we zien is het volgende. In het Transformatorhuis is een doorzichtig huis gebouwd: op de bovenverdieping zijn enkele afzonderlijke kamers, een badkamer annex toilet en een balkon, op de benedenverdieping de kamer van moeder ('de sterfkamer'), de ruime studio van Clifford A. Pickover (aangrenzend een terras met reusachtig Boeddha-beeld), een L-vormige gemeenschappelijke ruimte met keuken en eettafel, én het zenuwcentrum van de techniek. Overal in het huis hangen camera's, de beelden worden door een geraffineerde schakeltechniek op de doorzichtige buitenwanden van het huis geprojecteerd, als betrof het hier een multimediale scan van een groep eigenaardige eenlingen. Het publiek neemt plaats aan beide lange zijden van het huis, maar dat hoeft niet: om het huis heen wandelen, regelmatig van plaats veranderen, af en toe een plas doen of aan de bar een glas wijn halen, het behoort allemaal tot de mogelijkheden, de ruimte nodigt er zelfs toe uit. Ook in *Ruigoord II* is sprake van een rustige opbouw – aanvankelijk doet iedereen zijn eigen ding. Sam (Arie de Mol) is bezig om vooralsnog onnaspeurbare redenen de maat van de diverse ruimtes te nemen en individuele bewoners gevraagd en ongevraagd van advies te dienen. Lucienne (Lotte Proot) loopt rond met een kaarslichtje waarmee ze bezwerende bewegingen maakt. Ari (Janni Goslinga) kleedt zich aanhoudend aan en (uit) en Versteegh (Joop Admiraal) bouwt kolossale sticks om die voornamelijk zelf op te roken. In zijn studio zit Clifford A. Pickover (Gerardjan Rijnders) te tikken achter zijn computer. Wat hij schrijft kunnen we meelesen omdat zijn scherm groot wordt geprojecteerd op de buitenkant van het huis. Af en toe verschijnt zijn gefilmde gezicht binnen diezelfde projecties en spreekt hij ons direct toe. Het onderwerp lijkt zijn primaire fascinatie van dat moment: is hij in staat het brein van zijn stervende moeder